

Advokat hade brustit vad gäller att vidta erforderliga åtgärder inför sin medverkan vid inspelning av musikvideo. Uttalande.

Bakgrund

På advokatbyrå III:s Instagramkonto publicerades en bild med tillhörande inlägg. Bilden var ett gruppfoto. Det tillhörande inlägget löd ”advokatbyrå I, II och III agerar statister i stjärnskottet X:s nya musikvideo”.

Musikvideon har senare publicerats på youtube och A har identifierats som en av dem som medverkat vid inspelningen. Videon är hänförlig till artisten X:s låt ”Superstar”, med följande text.

Whoo, whoo, whoo, whoo!

Produkten är bättre, de bakk dialekten
Vi ökar procenten (Ökar den)
Pass på semester, vi släpper biljetter
Mitt namn i arresten, håll käften i rätten (Håll käften)
Hänger med kretsen, jag visar på resten (Okej)
Slaktar på beaten, är bekväm
Jag knullar shunon ... för han vet att hon är fan
Jag äger min domän, modernare, modern
Ger henne vad som krävs, shit, hon sprutade, fontän
Inte hobby, det jobb, representerar min block
Stora brott vi begått, kammat in stora belopp
Samma som ger mig streams, samma som ger mig hat
De sätter på låten, ”Bror, vänta, chill, spola tillbaks”
De vill veta vilken gun jag håller, repparn köpte japp, min brolle
Nya kalle, aldrig [?], har för mycket cash, min ålder
Köper ny på arm, en rolle, Moncler, den tar hand om stormen
Gunnen, den gör ljud, här vi följer fucking inga normer

Kan bli, boy, jag är, vill bli en motherfucking superstar
Ingen har min stil, mittenfingret till polis
Ett geni, rappar stabilt (Einstein)
När man sitter här på toppen, man kan bara titta ner
De vill hellre se mig locked up än att se mig pop up
Det här är för familjen, Platina splittar kakan
Ingen här kan fucka med mig, vi gör det som det ingenting

Cirkel av bossar, pussy, går mot oss, blir krossade
Här livet, det kostar, varje dag är en risk att torska (Torska)
Har svårt att bli impad (Svårt), brukar bli fimpad
Skjutar utan att blinka (Pah)
Bjuder upp, vi kan linka sen
Taggar, undviker finkan
Jalla, springa får [?] i fickan
Gör nåt fel, här du kan bli skickad
Den här delen av stan är skitzad (Den är skitz)
Brott lönar, jagar min föda
Du vill ta det jag förtjänar, huh, över min döda
Det du tjänar om året, det vad jag tjänar på lördag (Tjänar)
Håller mig belönad (Bäng), ögonen röda (Bäng)
Fansen är berörda, kolla beaten jag mörda (Kolla)

Behöver inte smöra, kolla, rimmen är sköna (Slakta den)
Independet, vi har klarat oss själva
Jag har stått på mina egna sens jag var typ elva
Jag ska hämta massa pengar till mina föräldrar (Yeah)
Intalade mitt inre att inget ska ändrats (x, hör du mig eller?)

Kan bli, boy, jag är, vill bli en motherfucking superstar
Ingen har min stil, mittenfingret till polis
Ett geni, rappar stabilt (Einstein)
När man sitter här på toppen, man kan bara titta ner
De vill hellre se mig locked up än att se mig pop up
Det här är för familjen, Platina splittar kakan
Ingen här kan fucka med mig, vi gör det som det ingenting

(Whoo, whoo, whoo, whoo!)
Jag har en massa kulor och en bag med guns, jag passar den till bröderna
Jag har en massa huvudverk och grisarna, de cirkulerar hörnorna
(Whoo, whoo, whoo, whoo!)
(Whoo, whoo, whoo, whoo!)
(Whoo, whoo, whoo, whoo!)

Advokatens yttrande

A har i yttrande, som kom in den 19 mars 2020, anfört bl.a. följande.

Kort tid innan inspelningen blev han tillfrågad av en delägare tillika privat vän om han på sin fritid kunde tänka sig att hjälpa till genom att agera statist vid inspelningen av en musikvideo. Bakgrunden till detta var – som han förstod det – att produktionsbolaget på förhand behövde meddela namnen på statisterna till tingsrätten och att det var svårt för bolaget att tillmötesgå. Inspelningen skulle äga rum i tingsrättens lokaler. Hans kännedom om artisten var att denne hade vunnit en grammis som årets artist. Han hade vid tillfället för inspelningen inte tagit del av någon musikvideo av artisten. Däremot visste han att temat för låten var att ta sig från den misstänktes bänk, vända sitt liv och istället bli en framgångsrik artist. Han visste också att bl.a. kollegan ifråga skulle delta som statist samt att denna hade varit i kontakt med tingsrätten och produktionsbolaget om aktuell inspelning.

Innan inspelningen fick han besked om att tingsrätten skulle låna ut sina lokaler och att samtliga deltagare i inspelningen skulle gå igenom säkerhetskontrollen, dvs. att det så kallade advokatundantaget inte gällde vid inspelningstillfället. Mot den bakgrunden – och då särskilt med tanke på att tingsrätten hade godkänt inspelningen och att den skulle ske i tingsrättens lokaler – litade han på de överväganden som hade gjorts.

Han har inte medverkat i planeringen och förberedelserna inför inspelningen eller i något efterföljande arbete. Han har inte heller tagit del av låttexten eller något manus på förhand. Deltagandet har alltså varit av helt privat karaktär och begränsats till att han på dagen för inspelningen vid tingsrätten agerade som statist. Den enda instruktion som han fick i början av inspelningen var att han skulle agera nämndeman. Under inspelningen satt han stilla på den nedan angivna platsen med neutralt ansiktsuttryck.

Under inspelningen närvarade ordningsvakter från tingsrätten. Eftersom han inte var med i planeringen av inspelningen hade han inte kännedom om vad som hade överenskommits med tingsrätten. Han var därför inte i position att bedöma huruvida inspelningen hölls inom de ramar som hade överenskommits. Han satt längst ut till höger från ordförandens position och var således vänd mot den plats där ordningsvakterna satt under inspelningen. De två ordningsvakterna byttes av under inspelningen. Han noterade inte att ordningsvakterna reagerade under någon del av inspelningen och uppfattade därför inte att de hade några invändningar mot hur inspelningen genomfördes.

Vad gäller musiken i videon har detta ljud lagts till i efterhand. Vid inspelningen användes enbart en liten bärbar högtalare och låten spelades aldrig upp i dess helhet. För honom innebar det att han inte uppfattade det närmare innehållet i texten. Möjligen kan en bidragande orsak till det också ha varit den för honom ovana situationen.

Vad gäller det fotografi som sedermera återfanns på advokatbyrå III:s Instagram kan han enbart bekräfta att han är med på fotografiet. Han har inte blivit tillfrågad innan publiceringen och har inte kunnat utöva någon kontroll över hur bilden används, men kan konstatera att bilden numera är borttagen.

I 2 kap. 1 § RF föreskrivs att var och en gentemot det allmänna är tillförsäkrad yttrandefrihet, innebärandes frihet att i tal, skrift, bild eller på annat sätt meddela upplysningar samt uttrycka tankar, åsikter och känslor. Skyddet omfattar inte enbart yttranden som till sitt innehåll är av politisk art utan även yttranden av konstnärlig karaktär (se prop.1975/76:209 s. 105). På det sättet utgör principen en viktig utgångspunkt i den allmänna opinionsbildningen och vid konstnärligt skapande. När åsikter går isär om ett specifikt ämne är tanken att detta ska hanteras inom ramen för en fri debatt. Att rätten till yttrandefriheten efterlevs tillgodoses ytterst genom ett förbud mot repressalier mot den som har brukat sina rättigheter. Yttrandefriheten får i princip bara begränsas genom lag och då i enlighet med de förutsättningar som anges i 2 kap. 20–25 §§ RF.

Advokater är enligt 8 kap. 4 § RB skyldiga att iaktta god advokatsed. Vad god advokatsed är har disciplinnämnden getts en betydande frihet att definiera. Detta måste dock ske med hänsyn till de nyss nämnda reglerna i RF. Att så måste vara fallet belyses i ett avgörande från finska Högsta domstolen (KKO 2009:10).

Advokatsamfundets disciplinnämnd saknar med hänsyn till yttrandefriheten prövningsrätt avseende deltagandet. Om man ändå anser att agerandet faller inom nämndens prövningsrätt har agerandet inte skett inom ramen för advokatverksamheten. Agerandet ska i vart fall inte anses ha inneburit att han har brutit mot god advokatsed.

Om innehållet i ett konstnärligt verk ifrågasätts utifrån vad som görs eller uttalas i verket måste utgångspunkten vara att det är den som faller det aktuella yttrandet eller utför den aktuella handlingen som ansvarar. Även den som har fattat beslut om att yttrandet eller handlingen ska innefattas i verket bör kunna hållas ansvarig. Han har inte haft möjlighet att påverka innehållet på ett sådant sätt. Tvärtom har hans roll varit begränsad till att han vid tidpunkten för själva inspelningen har deltagit som statist i egenskap av privatperson på sin fritid. Inte heller har han kunnat utöva någon kontroll över materialet efter det att det spelades in.

Den koppling till advokatverksamhet som finns är att han har blivit tillfrågad om han kunde delta av en advokatkollega. Hans ansikte i videon är ”blurrat”, varför han inte kan identifieras därigenom. Det är enbart om man jämför det nu borttagna fotot med videon som det finns möjlighet att identifiera honom.

Videon och statistrollen (nämndeman) sedda för sig kan inte kopplas till advokatverksamhet.

Hans deltagande måste bedömas fristående från tidigare ärende och med beaktande av vad hans roll i videon har inneburit. Vid bedömningen av om hans agerande ska anses vara i advokatverksamhet måste också särskild vikt fästas vid att han inte har haft eller eftersträvat någon vinning av deltagandet, att han inte deltagit i planeringen eller framtagandet av videon och att han inte har publicerat videon. Utgångspunkten för bedömningen bör därutöver vara vad han hade kännedom om vid inspelningstillfället och inte vad som har framkommit därefter.

Han har inte haft någon möjlighet att påverka innehållet i videon före, under eller efter inspelningen. Vidare har han agerat i rollen som nämndeman på ett sakligt och korrekt sätt. Om någon mot förmodan skulle kunna identifiera honom är det därför hans uppfattning att förtroendet för advokatkåren inte har påverkats negativt genom agerandet.

Gällande vissa fraser som kommer till uttryck i videon vill han ändå vara tydlig med att dessa inte är något som han – varken som privatperson eller i sin yrkesroll som advokat – ställer sig bakom. Han har inte heller uppfattat fraserna under inspelningens gång.

Han har inte heller själv på något sätt marknadsfört eller försökt få fördelar av deltagandet i videon. Det är endast en mycket liten del av hans verksamhet som advokat som består av försvararuppdrag. Därmed kan det under alla förhållanden ifrågasättas om deltagandet i inspelningen skulle kunna vara marknadsföring för egen verksamhet som advokat.

Han har tagit del av den efterföljande debatten i media beträffande videon m.m. och han har då har kunnat konstatera att den har innehållit flera faktafel och att media inte haft tillgång till all information. I debatten har bl.a. ifrågasatts om inte agerandet skadar

förtroendet för advokatkåren. Videon har också kopplats samman med att vissa försvarsadvokater romantiserar gängbrottslighet och använder detta och ett dåligt uppförande i rättsalen som marknadsföring. Ett sådant beteende tar han bestämt avstånd från och det är inte något som han vill bli förknippad med. Vid tidpunkten för deltagandet har han inte heller kunnat överblicka att deltagandet som statist i en musikvideo, av vissa personer skulle kunna tas till intäkt för något sådant. Han har haft helt andra bevekelsegrunder för sitt deltagande. Om han hade vetat att det fanns en risk att hans agerande skulle kunna tolkas på detta sätt eller att det kunde anses skada förtroendet för advokatkåren i stort, hade han aldrig deltagit i videon.

Efter inspelningen har han rannsakat sitt deltagande och han har förståelse – särskilt mot bakgrund av den delvis felaktiga bild som förmedlats av inspelningen i media och vad som har framkommit om låttextern i efterhand – för att videon har blivit föremål för debatt och att det har ifrågasatts varför en person som annars arbetar som advokat har valt att medverka som statist i ett sådant sammanhang. Vad han har anfört ovan om rätten till yttrandefrihet och den betydelse som denna frihet har för ett demokratiskt samhälle gör dock att sådana synpunkter på agerandet lämpligast framförs i just ett sådant sammanhang och inte inom ramen för ett disciplinärende.

Gränsdragningen mellan att delta i en kulturyttring som privatperson eller som en person vilken kan hållas advokatiskt ansvarig innefattar mycket svåra överväganden, inte minst beroende på att det i botten handlar om en grundlagsskyddad rättighet. Mot den bakgrunden – och med beaktande av de nämnda omständigheter under vilka hans deltagande har skett – anser han att han iakttagit god advokatsed.

För det fall Advokatsamfundet ändå menar att han inte iakttagit god advokatsed och överväger att utdela en disciplinpåföljd, får framhållas att ett sådant ingripande i yttrandefriheten kan ske först om förutsättningarna i 2 kap. 20–25 §§ RF är uppfyllda. Ett av kraven som då måste vara uppfyllt är att ingripandet ska vara nödvändigt med hänsyn till det ändamål som har föranlett det.

Han har inte agerat i strid mot advokatens kärnvärden: oberoende, lojalitet mot klienten, konfidentialitet och undvikande av intressekonflikter.

Ärendets handläggning

Vid sammanträde den 16 april 2020 beslutade Advokatsamfundets styrelse att ta upp ett disciplinärende mot A. A bereddes därefter tillfälle att slutföra sin talan.

I yttrande, som kom in den 4 maj 2020, har A anfört bl.a. följande.

Mot bakgrund av avgörandet från finska Högsta domstolen står det klart att ett påförande av en disciplinpåföljd i detta fall skulle innebära en begränsning av yttrandefriheten. En sådan begränsning måste göras i enlighet med reglerna i 2 kap. 20–25 §§ regeringsformen. Han vill särskilt kommentera vissa av de särskilda förutsättningarna för en sådan prövning. Han har varit i kontakt med Advokatsamfundet för att efterfråga om det är något särskilt stycke eller någon särskild regel som agerandet ska prövas gentemot. Beskedet han då har fått är att agerandet ska prövas mot reglerna om god advokatsed i dess helhet. Såvitt han har förstått är det alltså inte någon specifik regel som görs gällande utan att prövningen i första hand ska ske mot portalparagrafen. Den närmare innebörden av det lagstöd som finns för ingreppet är alltså oprecist, vilket måste beaktas vid den avvägning mellan de olika intressen som ska göras i förevarande fall.

Därutöver ifrågasätter han om agerandet – sett i ljuset av vad han vid det aktuella tillfället visste – kan anses stå i strid med god advokatsed. Vid prövningen om en eventuell disciplinär påföljd kan påföras i detta fall, måste beaktas att det ingrepp en sådan skulle innebära i yttrandefriheten är relativt omfattande. Yttrandefriheten är grundläggande för ett demokratiskt samhälle och möjligheterna till undantag från dessa friheter måste ges en restriktiv tolkning samtidigt som behovet av begränsningar måste redovisas på ett övertygande sätt (se NJA 2012 s. 400 punkt 20 och HFD 2015 ref 80). Mot den bakgrunden är det hans uppfattning att reglerna om god advokatsed ska ges en restriktiv tolkning i detta fall och att hans agerande inte kan leda till att grundlagsskyddet har gått förlorat. Hinder föreligger därmed för ingrepp mot agerandet. Det är vidare hans uppfattning att den begränsning som en disciplinpåföljd skulle innebära i detta fall skulle gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till de ändamål som har föranlett reglerna om god advokatsed. En sådan begränsning skulle därtill innebära att det fortsättningsvis blir svårt för en person som arbetar som advokat att avgöra på vilka sätt hen kan utöva sin yttrandefrihet och på det sättet riskera att stå i strid med den fria åsiktsbildningen. Han har inte tidigare förekommit hos disciplinnämnden. Nämndens beslut om de så kallade Whiskeydrickande advokaterna fattades efter hans deltagande i inspelningen av musikvideon.

Nämndens bedömning och beslut

Vid en samlad bedömning av vad som förekommit konstaterar nämnden att A:s deltagande måste anses ha haft sådant samband med advokatverksamhet att ärendet när det gäller hans medverkan vid inspelningen får prövas mot reglerna om god advokatsed.

En advokat ska uppträda sakligt och korrekt samt så att förtroendet för advokatkåren upprätthålls. Det är därför viktigt att en advokat inför sitt deltagande i olika sammanhang tar reda på information om och överväger lämpligheten av ett eventuellt deltagande.

Enligt vad A uppgett, har han inte tagit del av den aktuella texten i förväg och inte heller uppfattat textens innehåll vid inspelningen. Han har vidare uppgett att han inte heller medverkat vid färdigställande av den färdiga produkten. Nämnden har inte anledning att ifrågasätta dessa uppgifter.

Enligt nämndens mening har A likväl brustit vad gäller att vidta erforderliga åtgärder inför sin medverkan, såsom exempelvis närmare ha undersökt vad videoinspelningen skulle komma att handla om och hur den skulle komma att användas. Utöver detta uttalande föranleder ärendet ingen vidare åtgärd.